

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Americae tertia pars, Memorabilem provinciae Brasiliae historiam continens

Staden, Hans

Léry, Jean de

Francofurti ad Moenum, 1592

Secunda Pars: "Status Secunda Nauigatione ab Hispali [...]"

urn:nbn:de:bsz:31-88707

Secunda pars.

A R G V M E N T V M.

Stadius secunda Navigatione ab Hispali in eam Americæ partem, quæ Flumine vulgo dicto Rio de Plata irrigatur, profiscens, post longos errores Naufragium patitur.

C A P V T V I.

Secundum iter Nauale, susceptum in Prouinciam Americæ Rio de Plata, ex Hispali Hispaniarum urbe institutum.

S. Lucas.

Hispali ergo soluens ad S. Lucam portum peruenimus, vbi Bættis fluuius Hispalim alluens, in mare se exonerat. Hic ventos secundos opperiri constitutum erat.

Anno ergo 1549. feria quarta à festo Paschatis à S. Luca soluens, aduerso flante vento Vlyssibonæ portum ingressi sumus: secundis deinde flantibus ventis ad Insulas Canarias cursum dirigimus: anchoram autem prope Palmam (quæ & ipsa vna est ex prædictis) in profundum demittentes, aquas illic dulces pro classe nostra haurimus. Naucleri quoque scopum sibi definiunt, ad quem nimirum se colligerent, si forte tempestatibus acti in mari dispergerentur, videlicet gradum 28. ad latus meridionale lineæ æquinoctialis.

Capo Verde.

Ex Palma nauigantes Hesperion cornu, quod vulgo Capo Verde, id est, Caput viride dicitur, vento petimus: is locus in Æthiopia situs est, & parum abfuit, quin istic naufragium faceremus: sed & hinc progressi Cossam nostram sequebamur. Ventus aduersus aliquoties nos terræ Guineæ allidebat, quæ similiter ab Æthiopibus incolitur. Tandem ad Insulam S. Thomæ deferimur, quæ Regi Portugalliæ subest, & saccharo abundat, sed aer in ea parum salubris habetur. Eam Portugallenses habitant, qui multa secum ex Æthiopum genere mancipia alunt: nos aqua hausta iter institutum prosequimur. Interea duæ nostræ naues sociæ nocturno turbine è conspectu nostro sublatae solos nos destituerant: venti autem nobis valde aduersi erant. Ea enim est natura illorum

in hoc

in hoc mari, ut sole peragrante latus septentrionale æquatoris, à meridie flent; sin vero Sol ad meridiem declinet, venti à Septentrione irruant. Et hunc quoque morem constanter tuentur, ut per quinque menses continue ex vno loco proflent. ita factum est ut moram quatuor mensium ducere, necessum habuerimus: nec enim aliter Cossam nostram directe instituere nobis possibile fuerat. Mense itaque Septembre iam ingruente, venti conuersi à Septentrione spirabant. Cossam itaque inter Austrum & Austro-africanum dirigentes, versus Americam cursum

tenuimus.

par-
profi-

rica

, vbi Bæ-
ic ventos

a S. Luca
a ingressi
Canarias
est ex præ-
tra hauri-
e collige-
um 28. ad

de, id est,
arum ab-
nostram
, quæ si-
ferimur,
in salubris
um gene-
ereca duæ
os nos de-
a illorum
in hoc

CAPVT VII.

*Ad altitudinem 28. graduum peruenientes, Americam contin-
gimus: Portum autem unanimes consensu designatum,
non agnoscimus: exoritur turba insolens
circum littora.*

Ad

AD 18. Nouembris diem, Nauclerus altitudinem graduum explorat, seque ad 28. peruenisse deprehendit. Nos itaq; in occasum vergentes, terram inuestigamus. Ad 24. mensis iam memorati diem apparet tellus. Sex menses mare inter grauissima pericula emerentes, & iam continenti viciniore facti, nec oram eam, nec portum à Nauclero designatum agnosci-
mus; nec tutum remur ignotum portum ingredi. Secus tellurem ergo radentes oras cursum tenebamus: ventus interea in grauescebat in tantum, vt de vita nobis in istis scopulis certo periclitandum videretur. Proinde dolia puluere tormentatio implemus, eaque obturamus, & illis arma nostra alligamus, vt si fors naufragium faciendum foret, & aliqui euassent; ij arma sua in littore requirerent, siquidem doliis à fluctibus eiectis affixa essent.

Velis obliquis nauigare cœpimus, vt oras terræ declinarem, & in altum efferri possemus, sed nihil profecimus; ventorum enim impetu in scopulos fluctibus coopertos, & ad quatuor orgyiarum altitudinem subtus vndis latitantes impellimur, ac propter æstum maris nimium intumescens, ad terram tendere cogimur, nihil aliud æstimantes, quam nos fluctibus hauriendos.

DE O tamen aliter prouidente, vicini scopulis facti, quidam ex sociis nostris portum vicinum ex insperato conspiciunt, in quem illabimur. Ibidem conspecta Cymba quædam fugit, & post insulam è conspectu nostro se abdidit, vt quænam illa fuerit non licuerit tum cognoscere, nec eam vltius insequeremur, sed iacta anchora Deo pro liberatione benedicentes quieuiimus, & vestimenta deficcata refecimus.

Circiter secundam pomeridianam anchoram jecimus. Vespera ingruente, aduentarunt ad nauem nostram onerariam plurimi eius oræ incolæ, aduerti in scapha satis capace, qui cum sermones nobiscum miscere cuperent, à nostris ægre, & ex parte tantum intellecti accipiebant quosdam cultellos & hamos, quibus se domum recipiebant. Eadem nocte & alia denuo scapha ad nos nudis istis hominibus onusta adnauigat, ac inter cæteros duo Lusitani; hi quæ-
runt ex nobis qui simus, & vnde, respondemus nos Hispania aduenisse: hoc audito, dicebant, oportet vos Nauclerum admodum sagacem & peritum habere, qui portum eum ingredi ausi fueritis: se quidem portum perspectum habere, sed tali cælo nunquam id tentaturos. Nos factum illis exponimus, ventos & fluctus naufragium minitatos fuisse, & cum iam de nobis actum crederemus, insperato portum apparuisse, **D**E V M nobis ducem adfuisse, & à naufragio seruasse. Nobis vero ne nunc quidem constare, quo nam locorum ageremus. Perceptis ijs, in admirationem adducuntur, & **D**E O acceptum referentes, portum eum Suprawai dici aiebant, & abesse nos ad octodecim circiter miliaria ab Insula S. Vincentii, quæ imperium Portugalliæ Regis agnosceret, cuius se esse inquilinos affirmabant. Tum vero eos, quos in scapha se post Insulam abdere paulo ante conspexissemus, credidisse nos Gallos fuisse, & ob id sibi fuga prospexisse innuebant. Porro de situ & distantiâ Insulæ S. Catharinæ quæsi-
ti, quod eò nobis proficiscendum esset, respondebant eam ad triginta miliaria abesse, ad

Ad

meridiem sitam, nationem Barbarorum istic esse Carios nuncupatorum, quos circumspēcte admodum cauissē oporteat, Barbaros qui circa portum præsentem habitent, Tuppin Ikinsios appellari, quibus familiariter ipsi vtantur, nec ab illis quicquam nobis imminere periculi. De altitudine item Solis in ea regione ex illis sciscitantibus, 28. graduum esse nobis indicatum, quod quidem ita se habebat. Ceterum & alia nobis eius oræ dignoscendæ signa & notas perhumaniter demonstrarunt.

CAP.

CAPVT VIII.

*De regressu ex portu supra Way, & inuestigatione
terra nobis definita:*

Sillente Vulturno, quem nauarum Septentrionales Ost Sud Ost appellant, tempestas serena cooritur, ventus autem Aquilo proflabat. Nos itaque plenis velis iter remetimus, portum determinatum inuestigantes, verum toto biduo nullo modo eum deprehendimus, terra tamen ipsa indicium erroris faciebat, & nos prateruectos arguebat. Sole enim sub nubibus latitante, de altitudine eius apparebat. Ad hæc ventis infestantibus acti, diuersi huc illuc errabamus.

DEVS vero, qui in angustiis consolatur, nobis in auxilium vocatus adfuit, siquidem exactis vespertinis precibus, quibus à Deo veniam petebamus, & antequam nox irruisset, nubes ex meridie, qua nos vento abacti eramus, condensantur; Aquilo quidem adeo conticescere, vt vix in sensus incurreret. A meridie vero Auster procedens, qui sub id tempus rarissime suum imperium exercet, tantis tonitruis & fulgetris ingrauescere, vt horrorem mortalibus incuteret. Mare erat æstuosissimum, siquidem Auster & Boreas certatim vtrinque fluctus inspirare; Tenebræ insuper tantæ oboriri, vt omnem oculis conspectum eriperent. Tum vero mortales quotquot aderant, & ipsi nauarum quoque consternati coruscationes tam formidabiles, & horrenda illa tonitrua expauescere, vt quid prius quid posterius in conuertendis velis corripere, dubii plane & incerti ambigerent, nec aliter vnicuique persuasum erat, quam omnibus ea nocte simul pereundum esse. Sed tempestas ea Dei beneficio paulo post sedata viam velis præbebat, vt iter quod de die factum erat, de nocte illa retro legeremus, & de integro portum nostrum requireremus, sed nullo nobis indicio eum dignoscere concedebatur, quando quidem plures Insulæ propter continentem istic essent. Post ubi 28. gradum denuo contigimus, Præfectus noster Naucularum post insulam nauem deducere, & anchoram istic figere iubet, exploraturus quidnam terrarum occurrisset. Duas itaque vtrinque positas tellures medio transeuntes, portum amœnissimum intramus, & anchoram fundo affigimus, constituentes cymba demissa portum eum ulterius explorare.

C A P V T I X.

*Cymba speculatum missa, quidam nostrorum portum
 explorantes, crucem in scopulo positam
 reperiunt.*

s. catherina
 ins.

Hinc

spic
 in c
 per
 din
 dis
 exp
 ren
 din
 dil
 mi
 de
 spic
 vid
 bus
 lig
 Mi
 det
 tab
 pau
 ven
 vn
 del
 liq
 con
 mi
 eta
 pin
 scin
 in c
 die
 Ca
 S. C
 pro
 per
 vif

Eriis D. Catharinæ Anno 1549. anchoram fundamus, & eodem die quidam ex nostris probe instructi, speculatum in nauicula mittuntur portus illius opportunitatem. Videbamur enim intrasse flumen Sancti Francisci, quod in illa prouincia etiam est: quo longius progredimur hoc latius patet portus. circumactis ergo circumquaque oculis cubi fumum conspiceremus, sed nullus apparuit. Interea tuguria prope desertum conspicimus in conualle: accedimus, videmus casas qualdam ruinosas, hominibus desolatas: pergimus, interea nox ruit. Erat in flumine Insula non ita magna, ad quam tendimus, vt istic noctem traduceremus, siquidem custodiam commodius istic disponi posse credimus, sed ob noctis tenebras non satis tutum erat terræ nos exponi, vt quiete in ea reficeremur: erant qui nihilominus insulam circumirent, sed neminem inueniunt. focum ergo instruimus, palmam arborem incidimus, encephalum eius comedimus, & istic pernoctauimus. Mane summo diluculo iter instamus. nec enim absistere propositum erat, priusquam de hominum præsentia constaret: ex indicio enim conspensorum tuguriorum facile de incolis colligere erat. Dum propositum vrgemus, casu lignum procul conspicimus in scopulo erectum, formam crucis referens, quod multis absurdum videbatur. Appropinquantes videmus ingentem crucem esse ligneam, lapidibus impactis in scopulo firmiter hærentem, cui tabulæ pars de dolii orificio alligata erat, in tabula characteres incisi visebantur, non admodum legibiles. Miramur quænam naues hoc monumētum statuissent, dubii de portu, vtrum determinatum ingressi fuerimus nec ne. Progredimur hinc longius, assumpta tabula illa dolii: dum vehimur, quidam literas tabulæ insculptas examinans, paulatim eas colligit, & sensum elicit. Erant autem Hispanico idiomate hæc verba in ea consignata: Si ven por ventura aqui la armada de su Majestad, tiren vn tire y averan recado. quorum sensus est: Si forte Maiestatis suæ naues huc delatæ fuerint, eæ prodant se disploto tormento bellico, & certiores fient de reliquis. Confestim ergo locum crucis repetentes, incenso tormento, quod Falconetum dicunt, signum præsentia nostræ damus, porro remigantes nihilominus. Conspicimus interea quinque scaphas plenas Barbarorum, illæ nos rectà petunt: nos pixides nostras sulphureas directe illis opponimus. Vbi appropinquassent, videmus hominem stantem in prora, barbatum & vestitū, agnoscimus esse Christianum, inclamamus eos vt consistant, & vna scapha præmissa in colloquium ille adueniat. Aduectum interrogamus de portu: Respondet, dici eum Barbaris Schirmi rein, sed vt rectius assequamini, esse Portum Sanctæ Catharinæ: quod nomen illi ab inuentoribus inditum sit.

Gratulamur ergo inuicem nobis de inuenta statione, quam inscii in ipso S. Catharinæ die appulissemus. Hinc sane euidenter constat, quantum valeant preces afflictorum apud Deum, si ex animo proueniant.

Quærenti de aduentu nostro, significamus, nos esse Regis Hispaniæ, & petere prouinciam Rio de Plata, affuturas & alias propediem naues, si DE o ita visum foret: constituisse enim in eo portu conuenire. Hæc audiens nobis gra-

tulatur, & simul commemorat, quod ante triennium ex prouincia illa Rio de Plata à loco qui Assumptio vocatur, & Hispanis paret, descendisset per trecenta miliaria ad mare, vbi nunc ageret, vt nationem eam Barbarorum, quæ Carios dicitur, & bene cum Hispanis conuenientem, hortaretur ad radices colendas, quas Mandiocas vocant, vt naues eo delatæ, si penuria premerentur eo in loco, comætu à Barbaris petito reficerentur. Quod Capitaneus Salasar, qui Hispanis de rebus Indicis retulerat, ita fieri curasset. Is Capitaneus in nauibus nostris focis iam reuertebatur.

Demum cum homine illo ad tuguria illorum deuecti, humanissime pro more & facultate eius gentis accepti sumus.

CAP.

CAPVT X.

*Scapha plena Barbaris mittor ad nauem nostram
onerariam.*

la Río de
trecenta
a Carios
colendas,
re in lo-
alasar, qui
nauibus

me

CAP.

Ein Capitaneus hospitem nostrum rogat, vt scapha instructa aliquem ex nostris ad nauem onerariam relictam mittat, eam adductum.

Mittor ego, iussu Capitanei. iam triduum abfueramus, sociis quid de nobis actum esset ignorantibus.

Vbi intra teli iactum ad nauem accessi, qui inerant, clamore sublato ad arma accelerant, arcentes me cum Barbarorum comitatu; in clamant, & quæ hæc noua sit facies exquirunt: vbi reliqui hæreant: vt quid solus ego cum tot Barbaris adueniam. Conticesco, nec respondeo quicquam. Capitaneus enim me informarat, vt vultu essem tristi, quo videret quid qui in nauem tentarent. Illi cum nihil à me responsi ferrent, turbantur, inuicem dicentes, non salua hæc res est, reliqui procul omni dubio interierunt, hunc autem solum adducunt, aliis forsitan in insidiis locatis, quo nauem tali apparatu occupent. Hæc versantes, ad tormenta in nos dispergenda accinguntur, denuo tamẽ me in clamant. Hic demum subridens illos placide alloquor, & melius sperare iubeo bonum omen nuncians, faciant modo accessum liberum, vt quid apportem intelligant. Accedo, rem enarro; illi præ gaudio exultant. Barbari interea domum remeant. Nos nauem castris Barbarorum subducimus, & iacta anchora reliquorum, qui per tempestatem dispersi erant, aduentum expectamus.

Vicus in quem Barbari nos exceperunt, Acutia vocatur. quem offenderamus inter illos virum, Ioannes Ferdinandus erat, Cantaber ex Bilbao oppido oriundus. Natio illa Carios dicta, ferinam & pisces in copia nobis offerebat, pro quibus nos hamos ferreos rependimus.

C A P.

CAPIT XI.

*Socia nauis quæ vento abacta erat, aduentat: illa
Nauarchum uehebat.*

Tribus illic septimanis exactis venit in portū nauis, quæ Nauarchum uehebat. Sed tertia quæ nobis socia fuerat, perierat, nec quicquam de ea relatum fuit.

Nauibus ergo in sex menses annona instructis, itineri, quod trecentorum miliarium restabat, perficiundo accingimur. Paratis iam rebus omnibus nauem onerariam in ipso portu amittimus, quo casu insperato, mora nostræ profectio iniecta.

Hæsimus biennium in deserto illo loco, fame conflictantes. Esca erant laerci, glires, cochleæ petris affixæ, & alia insolita.

Barbari qui primo victum sufficientem ministrarant, postquam satis mercium sibi parauerant, in diuersas oras commigrabant, nec satis erat tutum illis per omnia fidere.

Pertæsi ergo & loci & penuriæ, vnanimiter decernimus vt maior pars pedibus iter in Prouinciam Assumptionis nomine insignitam conficeret, (aberrat illa ad trecenta miliaria) reliqui in nauis residua subsequerentur.

Capitaneus delegit quos secum nauis auerere constituerat. Qui pedestre iter ingressi erant, victum pro deserti transitu capiebāt, iunctis sibi quibusdam ex barbaris. Pars illorum fame in itinere perierat, reliqui ad metam deuenerant, quod ex aliorum relatu nobis postmodum innotuit.

Sed nec nauis ferendis omnibus, quos Capitaneus reseruarat, satis capax
erat.

CAPVT XII.

De Consilio inito Insulam S. Vincentij petendi, quam Lusitani possident, spe nauem ab ipsis obtinendi, atque itineri ita finem imponendi: sed orta tempestate naufragium facimus, celi locique ignari.

Portu-

Portugallenses tenent Insulam, nō longe à continente sitam, quam vocant S. Vincentii, Barbari vero Urbioneme: is locus ad 70. miliaria aberat: proponimus nobis cursum eo dirigere, vt nauem à Lusitanis conduceremus, qua in Prouinciam Rio de Plata iremus, nec enim ea quæ restabat omnibus sufficiebat. Delecti ergo qui duce Salasare eam Insulam peterent, nec erat quisquam, qui hoc iter prius tentasset, præter quendam Romanum nomine, is videbatur sibi, se iter hoc relegere posse.

Vela itaque exPortu Byassape facimus, qui ad 28. gradum & dimidium ab Æquatore positus est, intra biduum ad Insulam ferimur, quæ de Alkatrafes dicitur, 40. circiter miliaribus distātem ab eo loco vnde solueramus: venti autem aduersi nos ad anchoram fugere compellunt. In hac Insula frequens est genus auium marinarum, Alkatrafes eas vocant, nullo labore capi possunt, & forte sub id tempus aduecti eramus quo pullos ex ouis excludere solent.

Ingredivimur, & quærentes fontes aquarum dulces, reperimus casas desolatās, & ollarū testas hinc inde sparsas: inuenimus et̄ venam exilem seu scaturiginem aquæ, è rupe promanantem. Aues quas commemoravi in magna copia captas cum ouis nauis inferimus, & dapes ex iis instruimus. Postquam iam cibo refecti eramus, consurgit Auster tanta cum violentia, vt vix anchoram reduxerimus, solliciti ergo, ne ad scopulos ventorū impetu allideremur, & vespera iam ingruente, portum tamen Carinee contingere præsumimus. Nox autem nos antevertit, proinde littus declinantes, in maximo versabamur periculo: fluctus nauem tanta importunitate verberabant, vt de nauis actū putarem, siquidem fluctus ad oras terræ magis intumescunt, quam in alto. Ea nocte tanto intervallo à littore abacti sumus, vt orto sole ne conspectus quidem eius appareret.

Redit tandem tellus in conspectum, tanta tamen erat turbinis importunitas, vt vix subsisteremus. Romanus ille credebat se insulam S. Vincentii agnoscere: vela eō dirigimus, sed terra nubibus ac nebulis cooperta atque inuoluta, dignoscenda non erat. nauem ergo propter procellarum impetum exonerare cogimur, supellectile grauiore submersa. His cōstituti in angustiis vela vtcunq; facimus, quærentes portum Portugallensium; sed labor omnis incassum abit. Disiectis vtcumque nubibus, Romanus portum illum in conspectu esse affirmat, nobis modo recta in scopulos iter instituendum, post quos ille lateret. Aduecti nihil præter diræ mortis horrendam contuemur imaginem; nam & portus omnis aberat, & in oppositam terram recta incursum erat propter ventos impellentes, & naufragium faciendum. Procellæ littus tanto impetu feriebant, vt horrorem animis incuterent. Deo ergo iam supplices, ac delictorum veniam atque animæ salutem rogantes præsentis animo in periculum ineuitabile accingimur. Littori viciniore facti, adeo in fluctibus sublimes ibamus, vt cernui in profundū nō aliter ac de muro prærupto despiceremus. Nauis primo ictu ad littus collisa tota fathiscit. Pars saltu corpora in mare mittentes, tranādo euadit, pars in tabulis correptis ad littus adigitur, & omnes tandē diuina seruati omnipotentia incolumes terram contingimus, ventis autē, & imbribus omnes dirigimus.

D

Lusitani
ta

Portu-

CAPVT XIII.

*Certiores reddimur de loco & regione Barbarorum,
in qua naufragium feceramus.*

Terra

Erræ incolumes redditi, D E o grates soluimus, solliciti admodum de finibus. Romanus eam Regionem non satis agnoscebat, vnde de situ Insulæ S. Vincentii nihil plane affirmare norat, nec leuis nos metus Barbarorum terrebat, si qui ex vicinia forsan nobis imminerent. Interim quidam sociorum temere per littus discurrens, vt agitatione & motu membra excalesceret (erat is Claudius nomine, Gallus natione) pagum post siluam conspicit, in quo ædificia ad formam Christianorum constructa erant: accurrit, videt esse castellum quod Portugallenses incolunt: Nomen illi est Itenge Ehm, & duo miliaria ab Insula S. Vincentii distat. Edocet ergo incolas de naufragio nostro, & madidos omnes horrere, nec quo se refocillent, habere conquirunt. Illi intellectis nostrorum miseriis, obuiam nobis procurrunt, ædibus suis nos excipiunt, & necessaria pro vestitu conferunt. Hic respirantes per aliquot dies commorati sumus.

Post, S. Vincentii Insulam pedestri itinere petimus, vbi à Portugallensibus honorificentissime excepti, aliquandiu publicis sumptibus vitam sustinemus, tandem vnusquisq; se certo vitæ generi applicat, vnde vitæ necessaria pararet.

Destituti iam omnibus nauigiis, Capitaneus noster quendam ex Portugallensibus ad socios in Byasape relictos ablegat, qui illos aduehendo curaret. Et factum est quod imperauerat Capitaneus.

D 2

Terra

CAPVT XIII.

De situ Insulae S. Vincentij.

VÆ S. Vincentii nomine fertur, ea Insula est continenti fere iuncta: sunt inibi extracta duo Castella, quorum alterum Portugallensibus quidem S. Vincentii, Barbaris vero Orbione, alterum circiter sesquimiliare distitum Barbaris Ywawa-Supe dictum est: Sunt & tuguria quædam, *Ingenio* vocata, saccharo præparando destinata. Habitat a Portugallensibus, qui amicitiaæ fœdus colunt, cum natione, qui Tuppin Ikinsij nomen habent. Regio eius nationis, quam incolunt, patet in interiorem continentem, ad octuaginta miliaria, sed ad mare extenditur in quadraginta.

Natio ea utrinque ad Meridiem videlicet & Septentrionem vicinos sibi infestos habet; qui meridionales sunt Carios, qui vero Boreales Tuppin Imbar appellatur. Ipsi vero Tuppin Ikinsij ab utrisque suis hostibus Tawayar, quod hostem sonat, appellantur. Hoc posterius Tuppin Imbarum genus multa sæpe & magna damna intulit Portugallensibus, & in hunc quoque diem ipsis metui atque terrori existit.

Tertia

